

OPLEIDING VO-MANAGEMENTCOACH 2021 VOOR BESTUURDERS EN ERVAREN SCHOOLLEIDERS

In een continu veranderende context maken scholen steeds meer eigen keuzes op strategisch, inhoudelijk en financieel gebied. Dat vraagt een sterke visie op onderwijs en op de schoolorganisatie zelf. Welke keuzes zijn er nodig voor toekomstbestendig onderwijs? En hoe geven we die keuzes handen en voeten om onderwijsambities te realiseren en de onderwijskwaliteit te versterken?

De toegenomen dynamiek in het voortgezet onderwijs stelt ook hogere eisen aan de professionaliteit van schoolbestuurders en schoolleiders. In beide beroepsgroepen is men dan ook onverminderd bezig met professionele ontwikkeling. Daarbij is gebleken dat vooral startende schoolleiders en bestuurders behoefte hebben aan coaching; aan reflectie op het eigen gedrag en op dilemma's en uitdagingen in de eigen school. Om die reden is in 2012 het project VO-managementcoach opgezet waarbij ervaren schoolleiders en bestuurders zich kunnen scholen tot gecertificeerd coach. Zij zetten zich op hun beurt in om tijdens de opleiding beginnende collega's te ondersteunen in hun ontwikkeling. Na afronding van de opleiding blijven zij actief als coach in de sector. Ook houden zij hun coachvaardigheden op peil binnen de regionale netwerken van VO-managementcoaches.

VO-academie en BGL & partners

De opleiding VO-managementcoach wordt in opdracht van de VO-academie verzorgd door BGL & partners. Dit bureau biedt geaccrediteerde opleidingen en heeft veel kennis en expertise op het gebied van coaching. In de opleiding wordt een verbinding gelegd met de competenties voor schoolleiders (zie kader hiernaast) en de competenties voor bestuurders (zie kader pagina 2).

Doel

Het doel van opleiding VO-managementcoach is een bijdrage te leveren aan de professionalisering van schoolleiders en bestuurders in het voortgezet onderwijs en daarmee aan de kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Kerngedachte is om ervaren bestuurders

en schoolleiders via een informele, ervaringsgerichte manier van leren op te leiden tot gecertificeerde coaches. Zo zijn zij in staat zijn om collega's uit het veld (in eerste instantie vaak beginnende schoolleiders) door middel van coaching te ondersteunen in hun professionaliseringsproces. Op deze manier ontstaat een platform van kennisdeling en groei van expertise. Scholen zijn daarbij zelf aan zet om leiderschapontwikkeling van binnenuit vorm te geven en te leren van de collega's.

Beroepsstandaard voor schoolleiders in het voortgezet onderwijs

In opdracht van de VO-academie is een beroepsstandaard ontwikkeld voor schoolleiders in het voortgezet onderwijs. De beroepsstandaard biedt de schoolleiders steun bij het in kaart brengen van hun ontwikkeldoelen; het invullen van de scholingsbehoefte en het voeren van het personeelsbeleid. Het biedt een hulpmiddel voor (zelf) evaluatie en permanente professionalisering. In 2021 is de herziene versie van de beroepsstandaard voor schoolleiders in het vo gepubliceerd. De beroepsstandaard is een ontwikkelingsgericht instrument, dat zich richt op de individuele ontwikkeling van schoolleiders in hun leiderschap. De beroepsstandaard bestaat uit:

Vijf leiderschapspraktijken:

- Leidinggeven aan visiegestuurd werken
- Leidinggeven aan de ontwikkeling van medewerkers
- Leidinggeven aan de schoolontwikkeling
- Leidinggeven aan de onderwijskwaliteit
- Leidinggeven aan verbinding met de (brede) omgeving

Vier persoonlijke kwaliteiten:

- Cognitieve kwaliteiten
- Sociale kwaliteiten
- Psychologische kwaliteiten
- Zingevende kwaliteiten

Professionaliseringsthema's bestuurders in het voortgezet onderwijs

Bestuurders uit het primair en voortgezet onderwijs hebben gezamenlijk een set professionaliseringsthema's ontwikkeld. Deze professionaliseringsthema's hebben als doel om de professionalisering van bestuurders te stimuleren en te ondersteunen. Het is een hulpmiddel om richting te geven aan de professionaliseringsbeweging. In de opleiding is aandacht voor alle zes de thema's:

1. Boegbeeld en hoofd
2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid en maatschappelijke opdracht
3. Strategische visie en planning
4. Leiderschap
5. Verantwoordelijkheid en rekenschap
6. Persoonlijke professionaliteit

Uitgangspunten

In het opleidingstraject VO-managementcoach is gekozen voor een integrale benadering van vraagstukken die betrekking hebben op leiderschapontwikkeling in het voortgezet onderwijs. Het verruimen van theoretische en methodische kennis wordt gecombineerd met het trainen van praktische vaardigheden en het werken aan persoonlijke ontwikkeling. Op verantwoorde wijze worden denkbeelden en methodieken uit verschillende disciplines samengebracht tot een samenhangend geheel. De belangrijkste pijlers van de opleiding zijn:

1. Oplossingsgericht werken

Het oplossingsgericht werken is een positieve veranderingsbenadering. De focus ligt op het boeken van succes en niet op oeverloze probleemverkenning. Het mooie van de oplossingsgerichte werkwijze is dat slechts een kleine stap in de goede richting voldoende is om een proces van grote verandering in gang te

zetten. Ieder mens is daartoe in staat. Standaardoplossingen voor allerlei vraagstukken bestaan niet, want ieder van ons is tenslotte uniek.

2. Systeemgericht werken

In onze visie kunnen vraagstukken niet los gezien worden van het systeem (het team, de afdeling, de organisatie, het gezin etc.) waarin ze zich voordoen. Daarom ligt in de coaching de focus niet alleen op het individu en wat hem beweegt, maar besteden we ook aandacht aan de invloed van het systeem en de interactie tussen de leden. Interventies richten zich vooral op het verbeteren van de onderlinge interactiepatronen, gedragsverandering en communicatie.

3. Neuro-Linguïstisch Programmeren (NLP)

NLP is een verzameling krachtige technieken waarmee we niet alleen de kwaliteit van onze communicatie kunnen verbeteren, maar ook ons gedragsrepertoire weten te verruimen. Een belangrijke aanname in het model is dat er altijd een andere keuze is, er meer wegen zijn die naar Rome leiden. Het bewandelen van een ongebaand pad, levert nieuwe inzichten op. En net als in het oplossingsgerichte werken gaat de NLP-benadering ervan uit dat mensen beschikken over krachtige hulpbronnen die het hen mogelijk maken om zich in de gewenste richting te ontwikkelen. Zij hoeven alleen te leren hoe zij die in verschillende situaties kunnen activeren.

4. Geweldloze communicatie

Volgens de Amerikaanse klinisch psycholoog Marshall Rosenberg (1934) is de manier waarop we communiceren meestal onbedoeld gewelddadiger dan we beseffen, doordat de uitdrukkingen die we gebruiken vaak nodeloos beschuldigend zijn. Het kan ook anders: helder, direct en met respect voor alle betrokkenen. We spreken hier van geweldloos communiceren, waarbij het kernpunt is dat we in onze gesprekken verbinding maken met zowel onze eigen gevoelens en behoeften als met die van anderen: ik, de ander, wij.

Voor wie?

De opleiding VO-managementcoach is bedoeld voor schoolleiders en bestuurders werkzaam in het voortgezet onderwijs met minimaal vijf jaar leidinggevende ervaring. Het is de bedoeling dat deelnemers na afronding van het opleidingstraject nog minimaal twee jaar werkzaam zijn in het vo en actief als coach aan de slag willen.

Programma op hoofdlijnen

Het programma biedt een intellectuele uitdaging in de vorm van theoretische en methodische verdieping. Er is een belangrijke plaats voor de praktijk van het coachen ingeruimd. Uit de eerdere tranches blijkt het een belangrijke uitdaging te zijn om als coach weg te blijven uit de adviesrol en de coachee zelf de verantwoordelijkheid te laten nemen voor het eigen veranderproces. Het stimuleren van het oplossingsgerichte vermogen van de coachee; het stellen van verdiepende vragen; het werken met beperkende en stimulerende overtuigingen en het reflecteren op gevoelens en emotie vormen hierbij belangrijke aandachtspunten voor de coaches. Er is gekozen voor verschillende werkvormen die samen zorgen voor een optimaal leerrendement.

Startbijeenkomst: 2 dagdelen

De startbijeenkomst vormt de kick-off van het traject. Op deze dag vindt de kadering van het opleidingstraject plaats en maken alle deelnemers kennis met elkaar en de inhoud van het traject. De supervisiegroepen worden samengesteld en er worden leden voor de klankbordgroep aangesteld. De deelnemers krijgen zicht op het coachingskader, verkennen hun eigen rol als coach en gaan actief aan de slag met hun ontwikkelthema's.

Themabijeenkomsten: 4 x 2 dagdelen

Tijdens de themabijeenkomsten komen onderwerpen aan bod die belangrijke handvatten bieden aan de managementcoach om de begeleiding van beginnend schoolleiders/bestuurders met een coachvraag succesvol te laten verlopen. Thema's zijn onder andere: respectvolle gespreksvoering, oplossingsgericht coachen, planmatig werken, systeemgericht werken en omgaan met weerstand, conflict en emoties. Het betreft vier themabijeenkomsten.

Door middel van literatuurstudie en gerichte opdrachten werken de deelnemers aan verdieping van hun kennis en inzicht met betrekking tot de behandelde thema's. De gepresenteerde lesstof en het oefenmateriaal worden verstrekt in hand-outs en zijn terug te vinden op het VOnkel, het digitale kennis- en leerplatform van de VO-academie.

Praktijktraject (learning by doing): 2 trajecten van ten minste 4 gesprekken per traject

Uiteraard is het belangrijk dat de deelnemers actief met het geleerde aan de slag gaan in de praktijk. Tijdens het opleidingstraject voeren zij twee coachingstrajecten uit. De coachees zijn beginnend schoolleiders/bestuurders met een coachvraag. De werving van coachees verloopt via de deelnemers zelf; zij benaderen mensen in hun eigen netwerk om als coachee deel te nemen.

De coachingstrajecten vinden na elkaar plaats, zodat de deelnemers de ervaringen uit het eerste coachingstraject kunnen meenemen naar het tweede coachingstraject. Elk coachingstraject bestaat uit vier zelf te plannen bijeenkomsten. De ervaringen die worden opgedaan in de praktijk, vormen de input voor de supervisie en themabijeenkomsten en vice versa.

Supervisie (learning by reflection): 3 x groepssupervisie, 2 x individuele supervisie

Groepssupervisie

De deelnemers worden verdeeld over supervisiegroepen van elk vijf personen. De supervisiegroep komt tijdens het traject drie keer bijeen. Onder leiding van een supervisor werken de deelnemers zowel vragen uit die betrekking hebben op het begeleidingsproces van hun coachees, als vragen die samenhangen met hun eigen functioneren. Deze werkvorm geeft ruimte voor verdieping en biedt de deelnemers gelegenheid om van elkaar te leren.

Na afloop van iedere bijeenkomst maken de deelnemers een reflectieverslag, waarin ze de opgedane inzichten koppelen aan hun persoonlijke ontwikkelingsdoelen. Het verslag leveren zij via het digitale platform in bij de supervisor die hen middels feedback verder coacht in hun leerproces.

Individuele supervisie

De groepssupervisie wordt ondersteund door twee individuele supervisiegesprekken. De gesprekken bieden ruimte voor reflectie op het praktijktraject en er wordt specifiek ingegaan op leervragen die samenhangen met het persoonlijk ontwikkelingsproces van de schoolleider/bestuurder.

De eerste individuele supervisie wordt gepland aan het begin van het traject voor de eerste groepssupervisie. Het is belangrijk om het ontwikkelingsproces van de deelnemers vanaf het begin af aan te monitoren en waar nodig bij te sturen. Het tweede gesprek vindt plaats aan het eind van het traject. Voor de praktische uitvoering geldt dat de deelnemers zelf een afspraak met hun supervisor maken.

E-coaching: 3 uur per deelnemer

Tussen de bijeenkomsten door krijgen de deelnemers ondersteuning van hun supervisor in de vorm van e-coaching via het digitale leerplatform. Zij ontvangen schriftelijke feedback op hun persoonlijk oplossingsgericht ontwikkelingsplan (poop) en feedback op de reflectieverslagen die zij maken na iedere coach- en supervisiebijeenkomst. Ook kunnen zij bij de supervisor terecht met specifieke vragen over hun leertraject. Er wordt uitgegaan van drie uur e-coaching per deelnemer.

Examen Coach Foundation: 2 dagdelen

Formele toetsing vindt plaats in de vorm van een praktijktoets. De deelnemer laat zien in staat te zijn op een oplossingsgerichte wijze tot verheldering van de vraagstelling van een coachee te komen. De toetsingscriteria zijn gebaseerd op het competentieprofiel Coach Foundation van beroepsorganisatie NOBCO/EMCC.

Slotbijeenkomst: 1 dagdeel

Tijdens de slotbijeenkomst wordt met alle deelnemers teruggekeken op het traject en het doorlopen ontwikkelingsproces. Ook krijgen de deelnemers meer informatie over de regionale bijeenkomsten en de coachingsmogelijkheden binnen het vo. Tot slot worden de diploma's uitgereikt en vindt feestelijke afronding van het traject plaats.

Certificering

Na succesvolle afronding van het opleidings-traject ontvangen de deelnemers het certificaat 'Opleidings-traject VO-managementcoach'. Daarop staat de inhoud en studieomvang van het traject. Certificering is alleen mogelijk als deelnemers aan alle activiteiten hebben deelgenomen. Gemiste themadagen kan een deelnemer in overleg met de programmamanager compenseren. Gemiste supervisie kan een deelnemer compenseren door individuele supervisie in te kopen. Ook dienen alle opdrachten en reflectieverslagen te zijn ingeleverd en afgetekend. Als u ook de praktijktoets succesvol afsluit, ontvangt u het diploma Coach Foundation met het EQA-keurmerk (European Quality Award).

Kosten

Dit traject is kosteloos voor de deelnemer.

Locatie

Alle bijeenkomsten vinden plaats bij: Meeting Plaza Utrecht, Kantoren Cluetinkborch, Godebaldkwartier 20,3511 DX Utrecht 030 2337010. In verband met de geldende RIVM-richtlijnen bestaat er een kans dat de opleiding geheel of gedeeltelijk digitaal aangeboden wordt.

Studiebelastinguren

5,5 ECTS. Deze zijn verdeeld over de looptijd van het opleidingstraject met een gemiddelde wekelijkse studielast van 5 uur, naast de (thema)bijeenkomsten en (groeps) supervisie.

Aanmelding

Solliciteren kan **vanaf 18 mei 2021**. Belangstellenden kunnen zich vanaf dat moment via het aanmeldformulier, te vinden op www.vo-academie.nl, inschrijven voor het selectieproces. De aanmeldprocedure sluit uiterlijk op 2 juni 23:59 uur of eerder als 40 kandidaten zich hebben aangemeld. Van de 40 aanmeldingen zullen maximaal 25 kandidaten worden toegelaten tot de opleiding.

Data en groepsindeling

Deze tranche heeft plaats voor 25 deelnemers die verdeeld worden in twee clusters. De indeling van deze clusters zal plaatsvinden na afloop van de selectieprocedure en op basis van functie en ervaring, of op basis van voorkeursdag. Elk cluster wordt ingedeeld in groepen van maximaal 5 deelnemers per groep. De data van de groepssupervises en de themabijeenkomsten zijn bedoeld voor de deelnemers van een cluster. De data van de individuele supervisie zijn bestemd voor een deelnemer van een groep. De examens vinden clustergewijs plaats. De data zijn onder voorbehoud.

Cluster 1

09-09-2021	Startbijeenkomst
16-09-2021	Individuele supervisie 1/groep A
16-09-2021	Individuele supervisie 1/ groep B
23-09-2021	Individuele supervisie 1/groep C
07-10-2021	Themabijeenkomst 1
04-11-2021	Groepssupervisie 1/groep A
04-11-2021	Groepssupervisie 1/groep B
04-11-2021	Groepssupervisie 1/groep C
25-11-2021	Themabijeenkomst 2
09-12-2021	Groepssupervisie 2/groep A
09-12-2021	Groepssupervisie 2/groep B
09-12-2021	Groepssupervisie 2/groep C
13-01-2022	Themabijeenkomst 3
03-02-2022	Groepssupervisie 3/groep A
03-02-2022	Groepssupervisie 3/groep B
03-02-2022	Groepssupervisie 3/groep C
10-03-2022	Themabijeenkomst 4
24-03-2022	Individuele supervisie 2/groep A
24-03-2022	Individuele supervisie 2/groep B
31-03-2022	Individuele supervisie 2/groep C
07-04-2022	Examen Coach Foundation groep 1
07-04-2022	Examen Coach Foundation groep 2
21-04-2022	Examen Coach Foundation groep 3
21-04-2022	Examen Coach Foundation groep 4
22-04-2022	Slotbijeenkomst

Cluster 2

09-09-2021	Startbijeenkomst
17-09-2021	Individuele supervisie 1/groep A
24-09-2021	Individuele supervisie 1/ groep B
01-10-2021	Individuele supervisie 1/ groep C
08-10-2021	Themabijeenkomst 1
05-11-2021	Groepssupervisie 1/groep A
05-11-2021	Groepssupervisie 1/groep B
05-11-2021	Groepssupervisie 1/groep C
26-11-2021	Themabijeenkomst 2
10-12-2021	Groepssupervisie 2/groep A
10-12-2021	Groepssupervisie 2/groep B
10-12-2021	Groepssupervisie 2/groep C
01-01-2022	Themabijeenkomst 3
04-02-2022	Groepssupervisie 3/groep A
04-02-2022	Groepssupervisie 3/groep B
04-02-2022	Groepssupervisie 3/groep C
11-03-2022	Themabijeenkomst 4
25-03-2022	Individuele supervisie 2/groep A
01-04-2022	Individuele supervisie 2/groep B
01-04-2022	Individuele supervisie 2/groep C
08-04-2022	Examen Coach Foundation groep 1
08-04-2022	Examen Coach Foundation groep 2
08-04-2022	Examen Coach Foundation groep 3
08-04-2022	Examen Coach Foundation groep 4
22-04-2022	Slotbijeenkomst